

Sygn. akt XXV C 531/14

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2015r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Błażejczyk (spr)

Sędziowie SSO Dorota Kalata

SSR del. Monika Włodarczyk

Protokolant prot.sąd. Aleksandra Mamot

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2015r w Warszawie na rozprawie

w postępowaniu grupowym

sprawy z powództwa Powiatowego Rzecznika (...) w P.

przeciwko (...) Bank SA w W.

o ustalenie ewentualnie o ukształtowanie

postanawia:

1 odrzucić pozwy,

2 oddalić wnioski o złożenie kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu,

3 przejąć na rzecz Skarbu Państwa nieuiszczone koszty sądowe,

4 zasądzić od Powiatowego Rzecznika (...) w P. na rzecz (...) Bank SA w W. kwotę 14 502zł (czternaście tysięcy pięćset dwa złote) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

XXV C 531/14

UZASADNIENIE

W pozwach z dnia 14 kwietnia 2014 roku (daty prezentaty), złożonych w postępowaniu grupowym, skierowanych przez Powiatowego Rzecznika (...) w P.- działającego jako reprezentant grupy w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, przeciwko (...) Bank SA w W., wnoszący, powołując się na istnienie w umowach członków grupy, klauzul abuzywnych pozwalających bankowi na dowolność ustalania wysokości spłaty raty kredytu indeksowanego do (...) zgłosił żądania ewentualne i żądał:

ustalenia nieistnienia umownych stosunków prawnych wynikających z umów kredytu udzielonego w PLN, a indeksowanego do waluty obcej, niezawierających określenia kwoty kredytu, do której zwrotu zobowiązany jest kredytobiorca, a mianowicie zawierających klauzulę przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży, waluty obcej ustalanych jednostronnie przez pozwanego bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula przeliczenia ma następujące brzmienie:

„W dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu kwota wypłaconych środków będzie przeliczana na walutą, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna walut określonego w 'Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych'" -obowiązującego w dniu uruchomienia środków." - § 2.2 Umowy kredytu hipotecznego (...) Banku (...) SA **i**

„Wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w walucie indeksacyjnej - po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w 'Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych'" -obowiązującego w dniu uruchomienia środków." - § 4.2 Umowy kredytu hipotecznego (...) Banku (...) SA **lub**

W dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu kwota wypłaconych odków będzie przeliczana do (...) według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów - obowiązującego w dniu uruchomienia 'rodków" - § 9.2 umowy kredytu hipotecznego (...) Bank SA - (...) następnie) (...) Bank SA oraz (...) **i**

„ Wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej -płaty wyrażonej w (...)po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w 'Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych' do (...) obowiązującego w dniu spłaty" - § 10.3 umowy kredytu hipotecznego (...) Bank SA - (...) (następnie) (...) Bank SA oraz (...) **lub**

„Uruchomienie kredytu (pożyczki) [...] następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w Umowie Kredytu (Umowie P.) wg kursu kupna danej waluty ustalonego przez Bank w aktualnej Tabeli Kursów"" §11.7 Regulaminu kredytowania hipotecznego (...) Bank SA - Oddział (...) **i**

„Kwota raty spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na postawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty. " § 12.7 Regulaminu kredytowania hipotecznego (...) Bank SA - Oddział (...) **lub**

„Uruchomienie kredytu następuje w złotych polskich (PLN) przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w Części Szczególnej Umowy (IV) zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązujących w Banku w dniu uruchomienia [...]” - § 3.11 umowy kredytu hipotecznego (...) Bank SA **i**

„Wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej kwoty wyrażonej w walucie EUR -po jej przeliczeniu na PLN-według kursu sprzedaży walut określonego w 'Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych'" . - § 4.5. zd. 1 umowy kredytu hipotecznego (...) Bank SA

ewentualnie: ustalenie braku związania członków grupy umowami kredytu udzielonymi w PLN, a indeksowanego do waluty obcej, w zakresie klauzuli przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży, waluty obcej, ustalanych jednostronnie przez pozwanego bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula przeliczenia ma wyżej wskazane brzmienie,

ewentualnie: ustalenie nieważności całych umów kredytu, udzielonego w PLN, a indeksowanego do waluty obcej, w zakresie klauzuli liczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży, waluty obcej, ustalanych jednostronnie przez pozwanego bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula przeliczenia ma wyżej wskazane brzmienie,

ewentualnie: zmiany ze skutkiem ex tunc umów kredytu, udzielonego PLN, a indeksowanego do waluty obcej, w zakresie klauzuli przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży, waluty obcej, ustalanych jednostronnie przez pozwanego bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula liczenia ma wyżej wskazane brzmienie, która to zmiana polega na przyjęciu, że członkowie grupy są zobowiązani do zwrotu kwoty kredytu, określonej w umowie i wypłaconej w PLN, powiększonej o odsetki i inne koszty, liczone od tak określonej kwoty kredytu,

ewentualnie: zmiany ze skutkiem ex nunc umów kredytu, udzielonego w PLN, a indeksowanego do waluty obcej, w zakresie klauzuli przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w PLN według kursu kupna, a następnie kursu sprzedaży, waluty obcej, ustalanych jednostronnie przez zwanego bez wiążących odniesień do wskaźników rynkowych, która to klauzula przeliczenia ma wyżej wskazane brzmienie, która to zmiana polega przyjęciu, że kursem wymiany walut, na podstawie którego wyliczana jest równowartość kwoty kredytu w walucie obcej jest kurs kupna NBP z dnia zawarcia umowy; kursem wymiany walut, na podstawie którego wyliczana jest kwota raty kredytu w PLN jest kurs sprzedaży NBP z dnia zawarcia umowy,

ewentualnie: ustalenie zasady odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego za stosowanie w rozliczeniach z członkami grupy wskazanych klauzul umownych, obarczonych dowolnością wierzyciela w ustalaniu zobowiązań dłużnika.

Reprezentant grupy wnosił również o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym podawał, że sprawa kwalifikuje się do rozpoznania w postępowaniu grupowym, albowiem:

1) spełniony jest warunek liczebności grupy,

2) sprawa dotyczy ochrony konsumentów, a członkami każdej z grup są osoby, które w latach 2005-2008 zawarły umowę kredytową nominowaną w PLN, a indeksowaną do waluty obcej z jednym z poprzedników prawnych pozwanego: (...) Bankiem (...) SA w K., (...) Bank SA(...) oddział w Ł. i (następnie) (...) Bank SA (...) oddział w Ł., (...) Bank SA –oddział specjalistyczny M., (...) Bank SA. Wskazywał, że ci członkowie grupy, którzy zawarli z pozwanym porozumienia, które wyeliminowały z umów element dowolności wierzyciela w ustalaniu zobowiązań dłużnika przez konkretyzację zasady przeliczeń walutowych kwoty kredytu lub umożliwiające spłatę w walucie obcej, nadal mają interes w ustalaniu zasad spłaty kredytu za okres do dnia podpisania porozumienia do umowy kredytowej,

3) występuje jednorodzaowość roszczeń członków grupy, ponieważ pozwany w stosunku do każdego z członków grupy ma dowolność w ustaleniu wysokości zobowiązania polegającą na ustaleniu przez pozwanego równowartości w walucie obcej kwoty kredytowania określonej w PLN, a następnie na ustaleniu przez pozwanego kwoty spłaty kredytowania w PLN obliczonej od tak ustalonej w walucie obcej równowartości kwoty głównej; ustalenie równowartości kwoty głównej w walucie obcej ma miejsce według kursu kupna ustalanego przez pozwanego, a ustalenie kwoty spłaty ma miejsce według kursu sprzedaży ustalanego też przez pozwanego.

Jako wartość przedmiotu sporu wskazano sumę kwot kredytu każdego z członków grupy na dzień podpisania umowy kredytowej (k.660-664).

Jedna ze spraw została zarejestrowana pod sygnaturą akt 531/14, druga pod sygnaturą akt 530/14, sprawa XXV C 530/14 została połączona do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą XXV C 531/14 (zarządzenie z dnia 5 lutego 2015r k. 1340 akt XXV C 530/14).

Pozwany w odpowiedzi na pozew wnosił o odrzucenie pozwu stojąc na stanowisku, że niedopuszczalne jest rozpoznanie niniejszej sprawy w postępowaniu grupowym, oraz wnosił o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w wysokości przewidzianej prawem. Złożył również wniosek ewentualny o oddalenie powództwa na wypadek rozpoznania go w postępowaniu grupowym. Pozwany wniósł o złożenie kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu w wysokości początkowo 3 000 000zł (k.671), a w odpowiedzi na pozew zmniejszył żądaną kwotę do wysokości 200 000zł (k.724). Podniósł zarzut niewłaściwego określenia przez powoda wartości przedmiotu sporu (k.724), wskazując, że wskazanie jej jako wartości kwoty kredytu każdego z członków grupy w dacie jego udzielenia jest zawyżeniem wartości przedmiotu sporu i ta powinna zostać określona jako różnica pomiędzy

wysokością rat zapłaconych a kwotą jaka byłaby zapłacona gdyby zarówno kredyt jak i wartość poszczególnych rat były indeksowane według kursu (...) do PLN publikowanego przez NBP.

Na uzasadnienie wniosku o odrzucenie pozwu wskazywał, że strona powodowa nie wykazała, że roszczenia członków grupy są oparte na jednakowej podstawie faktycznej bowiem, strona powodowa powołała dowody wyłącznie na okoliczność połączenia (...) Banku (...) S.A., (...) Bank S.A. - (...) Oddział w Ł., (...) Bank S.A. (...), (...) Bank S.A., (...) Bank S.A. i ewentualnie następstwa prawnego (...) Bank co do tych jednostek. Zdaniem pozwanego powód nie przedstawił żadnego dowodu na to, że roszczenia poszczególnych członków grupy są jednego rodzaju i że są oparte na tej samej podstawie faktycznej.

Wskazywał, że stroną pozwaną w niniejszej sprawie jest jeden podmiot, to jednak sporne umowy kredytowe członkowie grupy zawierali z różnymi, odrębnymi bankami. To, że pozwany w wyniku fuzji i połączeń przejął takie podmioty jak: (...) Bank (...) S.A., (...) Bank S.A., (...) Bank S.A. tworząc (...) Bank S.A., nie doprowadziło do ujednoczenia sytuacji faktycznej klientów wymienionych banków, bowiem ci cały czas mają umowy o określonej treści. Zdaniem pozwanego najistotniejsze, z punktu widzenia niniejszej sprawy, nie jest nawet to, że poszczególni członkowie grupy zawierali sporne umowy kredytowe z różnymi podmiotami, posiadającymi odrębną osobowość prawną, ale to, że umowy te zawierane były w oparciu o zupełnie różne wzorce umowne. Wskazywała, że cytowane przez powoda w petitum pozwu zapisy mają ewidentnie różne brzmienie, znajdują się również w różnych dokumentach (odpowiednio w regulaminie oraz bezpośrednio w treści samej umowy), a powód nawet bliżej nie stara się wykazać ich podobieństwa, czy jednolitości. Wskazywał, że w przeciwieństwie do Sądu Konkurencji i Konsumentów orzekającym o abuzywności poszczególnych klauzul i dokonującym ich oceny in abstracto, kontrola dokonywana przez Sąd w ramach niniejszej sprawy będzie miała charakter in concreto. Różnica polegać będzie na tym, że w ramach niniejszego postępowania Sąd obowiązany będzie wziąć pod uwagę całokształt stosunków obligacyjnych łączących powoda z poszczególnymi członkami grupy (wszystkie postanowienia wiążących ich umów, nie tylko dwie klauzule, na które zwraca uwagę strona powodowa). Tymczasem członkowie grupy są stronami całkowicie różnych umów, opartych przynajmniej o cztery różne wzorce umowne. W każdym z banków z którymi umowy zawarli poszczególni członkowie grupy istniały nieco inne zasady określania bankowych tabel kursów, banki te stosowały również różne wysokości spreadów.

W odniesieniu do części członków grupy nie można uznać, że przy ustalaniu kwoty spłaty kredytu istniało odesłanie do tabeli kursów ustalonej jednostronnie przez bank bowiem zgodnie z postanowieniem w §19 Regulaminu Kredytu Hipotecznego w (...) Bank S.A. (Załącznik nr 8 do pozwu) określono w odniesieniu do sposobu ustalania tabeli kursów, że: „Tabela sporządzana jest o godz. 16:00 każdego dnia roboczego i obowiązuje przez cały następny dzień roboczy. Kurs kupna i sprzedaży waluty indeksacyjnej obowiązujący w Banku i ustalany jest na podstawie kursu rynkowego wymiany walut dostępnego w serwisie (...) w momencie sporządzania 'Bankowej tabeli kursów waluty dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych'.

Ustalenie kursu kupna waluty indeksacyjnej w Banku polega na odjęciu od kursu rynkowego dostępnego w serwisie (...) spreadu walutowego w wysokości 7%. Ustalenie kursu sprzedaży waluty indeksacyjnej w Banku polega na dodaniu do kursu rynkowego dostępnego w serwisie (...) spreadu walutowego w wysokości (...). Zdaniem pozwanego również w umowach zawieranych z (...) Bank SA (...) o. w Ł. oraz (...) Bank SA (...) o. w Ł. ustalono konkretne zasady przeliczenia (...) na PLN. Dodatkowo pozwany wskazywał, że zawarte przez członków grupy umowy kredytowe opierały się na różnych wzorcach umownych także w innych aspektach, zwłaszcza w sposobie informowania o wysokości spreadu i ryzyku walutowym, co również jego zdaniem przemawia za brakiem tożsamości podstawy faktycznej roszczeń poszczególnych członków grupy.

Pozwany podniósł także brak statusu konsumenta części członków grupy, wskazując, że jak podnosi, T. Pajor w Komentarzu do art. 22 ⁽¹⁾ kodeksu cywilnego pod red. M. Pyziak - Szafhickiej, LEX, kryterium najistotniejszym i najbardziej charakterystycznym dla pojęcia konsumenta jest kryterium braku bezpośredniego związku między dokonaną przez dany podmiot czynnością prawną a jego działalnością gospodarczą lub zawodową. W myśl art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej do działalności gospodarczej zalicza się, poza działalnością wytwórczą,

budowlaną, handlową, usługową i wydobywczą, także działalność zawodową, jeśli jest wykonywana zarobkowo oraz w sposób zorganizowany i ciągły. Istnienie bezpośredniego związku między czynnością prawną a działalnością gospodarczą lub zawodową podmiotu dokonującego czynności oznacza, że podmiot ten występuje w istocie w roli przedsiębiorcy, a zatem nie może być jednocześnie uważany za konsumenta. Zdaniem pozwanego zawarty w art. 22⁽¹⁾ zwrot: "działalność gospodarcza lub zawodowa" trzeba rozumieć systemowo, w powiązaniu z art. 43⁽¹⁾ k.c. oraz art. 2 i 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, jako wyrażenie oznaczające działalność wykonywaną przez przedsiębiorcę (a więc we własnym imieniu, zarobkowo, w sposób zorganizowany i ciągły). Działalność zawodową, która jest wykonywana zarobkowo w sposób zorganizowany i ciągły należy uznać za rodzaj działalności gospodarczej (M. Szydło, Swoboda działalności gospodarczej, Warszawa 2005, s. 24). Przez część członków grupy kredyt został zaciągnięty w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą lub wykorzystany na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej, czy to przez samego członka grupy, czy też przez współkredytobiorcę, który nie jest członkiem grupy.

Jako kolejny argument przemawiający za odrzuceniem pozwu wskazywał zawarcie aneksów przez część członków grupy i dla części członków grupy konsekwencja tych aneksów jest nowacja umowy bowiem kredyty części członków grupy nie są umowami kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej a umowami kredytu denominowanego, w których została określona kwota kredytu w (...), część członków grupy zawartymi aneksami wprowadziło możliwość spłaty raty bezpośrednio we frankach szwajcarskich, a część członków grupy zdecydowało się zmienić umowy kredytu hipotecznego poprzez ustalenie zasad obliczania poszczególnych rat kredytowych według kursu NBP tj według kursu sprzedaży walut ustalonego przez NBP obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień wpływu środków na rachunek spłaty. Tym samym zgłoszone żądania pozwu o ustalenie nieistnienia umowy, ustalenie związania członków grupy umowami kredytu udzielonymi w PLN indeksowanymi do (...) i ustalenie nieważności całych umów oraz zmiany kwestionowanych klauzul umownych na kurs wymiany walut NBP nie dotyczą osób, które podpisały aneksy.

Jako kolejny argument przemawiający za odrzuceniem pozwu wskazywał na brak wszystkich kredytobiorców kwestionowanych umów, podnosząc, że z uwagi na treść zgłoszonego żądania (ustalenie ewentualnie ukształtowanie stosunku prawnego) istnieje współuczestnictwo konieczne (jednolite) współkredytobiorców, a art.24 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym wyłączył możliwość przekształceń podmiotowych. Tym samym w odniesieniu do osób, będących członkami grupy a jednocześnie jednymi z kilku współkredytobiorców z jednej umowy może być rozważane jedynie jedno zgłoszone roszczenie tj. ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej.

Na rozprawie w dniu 24 lutego 2015r strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił i zważył co następuje:

Sąd niniejszym rozstrzygnięciem nie ustala czy roszczenia kredytobiorców z umów bankowych mogą czy nie mogą być dochodzone w trybie ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (określana dalej ustawą o postępowaniu grupowym); sąd ustala czy w odniesieniu do osób stanowiących dwie grupy inicjujące niniejsze postępowanie zaistniały przesłanki z art.1 ustawy o postępowaniu grupowym pozwalające na rozpoznaniu zgłoszonych przez nich roszczeń w trybie tego postępowania.

Przed merytoryczną oceną powództwa grupowego prowadzone jest postępowanie w przedmiocie dopuszczalności grupowego dochodzenia roszczeń. i niniejsze orzeczenie tego dotyczy.

Aby rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym mogło nastąpić konieczne jest spełnienie równoważnych przesłanek, a mianowicie: dochodzenie jednego rodzaju roszczenia przez co najmniej 10 osób, opartego tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej oraz zaliczenie przedmiotu postępowania grupowego alternatywnie do roszczeń: o ochronę konsumentów lub do roszczeń z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny lub do roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych (art. 1 ustawy o postępowaniu grupowym).

Z „tą samą” (identyczną) podstawą faktyczną dochodzonych roszczeń mamy do czynienia, gdy zachodzi tożsamość okoliczności faktycznych, a ochrona prawna jest dochodzona przez uczestników jednego zdarzenia, czyli zachodzi więź oparta na jedności zdarzenia wywołującego szkodę. „Taka sama” (tożsama) podstawa faktyczna oznacza podobieństwo między poszczególnymi stanami faktycznymi. Z „taką samą” podstawą faktyczną mamy więc do czynienia, gdy wystąpi wiele podobnych zdarzeń faktycznych, analogiczny musi być podstawowy zespół faktów stanowiących podstawę powstania spornego stosunku prawnego oraz konkretnego roszczenia. Pojęcie podstawy faktycznej należy rozumieć jako określony zespół elementów stanu faktycznego, które są przywoływane celem udowodnienia powództwa.

Ta sama podstawa faktyczna powództwa ma miejsce, gdy uzyskanie ochrony prawnej wiąże się z identyczną sytuacją bądź zdarzeniem. Natomiast o takiej samej podstawie faktycznej mowa jest wówczas, gdy roszczenia wywodzone są jedynie z podobnych sytuacji i zdarzeń, co odpowiada pojęciu jednakowej podstawy faktycznej będącej elementem współuczestnictwa formalnego.

Strona powodowa stała na stanowisku, że mechanizm umowy przewidziany we wszystkich objętych pozwem umowach kredytowych był identyczny, a umowy były zawierane w ramach oferowania przez poprzedników pozwanego identycznej usługi finansowej tj kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego. Zdaniem sądu w sytuacji niniejszej sprawy nie mamy doczynienia ani z tą samą ani z taką samą sytuacją faktyczną członków grupy inicjujących każdą z dwóch połączonych spaw. Istotą postępowania grupowego jest wspólność przejawiająca się w żądaniu, które musi być typowe (wspólne) dla wszystkich roszczeń a jest wywodzone z jednakowej sytuacji prawnej lub faktycznej członków grupy. Z jednej strony ustawodawca nie wymaga identyczności wszystkich elementów faktycznych, gdyż znacznie zawęziłoby to zakres zastosowania ustawy, jednakże z drugiej strony postępowanie grupowe nie spełniłoby swojego celu – poprawy efektywności postępowania w sprawach cechujących się znacznym stopniem indywidualizacji faktów i właściwości poszczególnych członków grupy. Postępowanie grupowe spełnia swoją rolę, gdy mamy do czynienia z „typowością” bądź „reprezentatywnością” roszczenia wobec wszystkich członków grupy. Warunek „typowości” zostaje spełniony, gdy sytuacja prawna lub faktyczna członków jest jednakowa. Oczywiście mogą istnieć nieznaczne różnice pomiędzy indywidualnymi podstawami roszczeń, lecz niezbędne jest, aby istotne okoliczności faktyczne uzasadniały żądanie wspólne dla wszystkich roszczeń (M. Sieradzka, Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz, Warszawa 2010, s. 52).

Sytuacja członków grup jest przede wszystkim zróżnicowana w zależności od tego czy doszło do podpisania przez nich aneksu do umowy, czy też nie. Każdy ze złożonych aneksów wykazuje, że z umowy, z momentem jego podpisania, został wyeliminowany element dowolności ustalania kursu (...): kwoty ustalono w (...) i spłata w (...), spłata w (...), zasady wysokości poszczególnych rat spłaty według kursu sprzedaży NBP dzień przed wpływem środków na rachunek spłaty. Żądania pozwu, za wyjątkiem ewentualnie ustalenia odpowiedzialności odszkodowawczej, nie odnoszą się do tych członków grupy, którzy podpisali aneksy, bowiem te osoby już mają taką sytuację jakiej dotyczy żądanie pozwu. Roszczenia pozwu są skonstruowane jako roszczenia ewentualne, co prowadzi do zajmowania się nimi według kolejności ich zgłoszenia, czyli w sytuacji uwzględnienia pierwszego ze zgłoszonych roszczeń ewentualnych sąd nie zajmuje się oceną kolejnych, w sytuacji braku podstaw do uwzględnienia pierwszego ze zgłoszonych roszczeń ewentualnych sąd zajmuje się drugim, w sytuacji braku podstaw do jego uwzględnienia sąd zajmuje się kolejnym itd. Zgłoszenie roszczeń ewentualnych w postępowaniu grupowym prowadzi do tego, że sąd ustala czy każde ze zgłoszonych roszczeń ewentualnych jest wspólne dla wszystkich członków grupy, w przeciwnym bowiem wypadku cel przyświecający postępowaniu grupowemu byłby zaprzeczony, a postępowanie to sprowadzałoby się do rozstrzygnięcia różnych roszczeń 10 osób (członków grupy) przeciwko jednemu pozwanemu. W sytuacji niniejszej sprawy musi dojść do określenia jednego wspólnego roszczenia dla wszystkich członków grupy, a z uwagi na podpisane aneksy wspólnym roszczeniem jest roszczenie o ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej, które zostało zgłoszone jako ostatnie z roszczeń ewentualnych. Aneksy części osób (przeliczenie kwoty kredytu na (...) i ustalenie spłaty w (...) czy zawarcie z pozwanym porozumienia, które wyeliminowały z umów element dowolności wierzyciela w ustalaniu zobowiązań dłużnika przez konkretyzację zasady przeliczeń walutowych kwoty kredytu) należy uznać za nowację (art.506 k.c.) i w tej sytuacji roszczenie pierwotne wygasło i nie ma umowy do której mogą odnosić się zgłoszone roszczenia o ustalenie ewentualnie o ukształtowanie stosunku prawnego. Zdaniem sądu w sytuacji niniejszej

sprawy nie ma możliwości co do członków grupy którzy podpisali aneksy zajmować się jednym ze zgłoszonych roszczeń ewentualnych, a wobec tych członków grupy którzy nie podpisali aneksów do umowy zajmować się pozostałymi roszczeniami ewentualnymi w kolejności ich zgłoszenia.

Część członków grupy w zakresie umów będących podstawą żądania pozwów nie ma cechy konsumenta. Definicja konsumenta wynika z art. 22¹ k.c. zgodnie z którym za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Niektórzy z członków grup lub współkredytobiorcy nie występujący w niniejszym procesie, kredyty zaciągali z przeznaczeniem na dowolny cel gospodarczy, lub wprost na zakup nieruchomości na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej. Zdaniem sądu orzekającego zakup nieruchomości w celu prowadzenia w niej działalności gospodarczej jest czynnością związaną z prowadzoną działalnością gospodarczą, tym bardziej gdy koszty kredytowania tego zakupu czy koszty utrzymania tej nieruchomości są kosztami prowadzonej działalności gospodarczej. W przypadku definicji zawartej w art. 22¹ k.c. wykładnia językowa zawodzi, należy ten przepis wyklądać posługując się wykładnią systemową i celowościową. W świetle definicji "działalności gospodarczej" należałoby przyjąć, iż podstawowym warunkiem przypisania danej czynności prawnej cechy "związania z prowadzoną działalnością gospodarczą" jest, aby czynność taka została podjęta ze względu na zamiar osiągnięcia przez podmiot czynności tej dokonujący celu zarobkowego. Chwilą decydującą o uznaniu określonej osoby fizycznej jako konsumenta, jest chwila dokonywania czynności prawnej. Skoro z wniosków niektórych członków grupy wprost wynika, że są przedsiębiorcami (prowadzą działalność gospodarczą) i wnoszą o udzielenie kredytu na cel gospodarczy, a z niektórych z umów wprost wynika, że część kredytu zaciągnięto z przeznaczeniem na dowolny cel gospodarczy to osób tych nie można zakwalifikować, w sytuacji niniejszej sprawy, jako konsumentów.

Zgłoszone żądania dotyczą ustalenia treści umowy lub ukształtowania treści umowy, czego konsekwencją jest współuczestnictwo konieczne współkredytobiorców, a część osób występujących jako członkowie grupy występuje samodzielnie, bez pozostałych współkredytobiorców. Dotyczy to umów zawartych przez: J. B., R. B., I. F., M. G., J. S. (1), J. J., M. K. (1), P. K., L. K., I. M., C. M., A. S. (1), M. S. (1), M. S. (2), T. T., S. T., A. W., L. W. i Z. Ż., T. C., R. C., K. D., T. F., A. G., M. K. (2), E. K., A. K., W. O., P. P., M. S. (3), J. S. (2), A. S. (2), H. S., A. S. (3) i B. Ż.. Zgodnie z art.24 ustawy o postępowaniu grupowym w tym postępowaniu przekształcenia podmiotowe są niedopuszczalne.

Weryfikując spełnienie przesłanek z art.1 ustawy o postępowaniu grupowym Sąd miał na uwadze cel, jakiemu służyć ma rozpoznawanie sprawy w postępowaniu grupowym. Ustawodawca tworząc niniejszy akt prawny miał na uwadze stworzenie takiego postępowania sądowego, które umożliwiłoby jednoczesną ochronę interesów wielu podmiotów w jednym postępowaniu z wyeliminowaniem potrzeby prowadzenia równoległych postępowań i powtarzania czynności, których można dokonać jednokrotnie. Chodziło o kompleksowe i szybsze załatwienie konfliktu. Mając na uwadze tę właśnie wykładnię funkcjonalną ustawy Sąd stanął na stanowisku, że dochodzenie roszczeń na podstawie przepisów tej ustawy jest możliwe w przypadku, gdy pomiędzy objętymi pozwem roszczeniami istnieje związek, który sprawia, że łączne orzekanie o nich jest opłacalne, że po ustaleniu składu grupy możliwe będzie łączne orzekanie i jedno rozstrzygnięcie w zakresie wszystkich członków grupy.

Zdaniem Sądu, z przyczyn wskazanych powyżej, okoliczności warunkujące zasadność zgłoszonych roszczeń ewentualnych w odniesieniu do członków grupy jako całości pozostają w sposób oczywisty zróżnicowane w stopniu uniemożliwiającym ich łączną ocenę. Co do każdego z członków grupy należałoby poczynić oddzielne ustalenia co do istnienia klauzuli abuzywnej, wskazania czy doszło czy też nie do jej wyeliminowania z umowy łączącej strony, czy w odniesieniu do członka grupy istnieje współuczestnictwo z innym kredytobiorcą będącym stroną umowy której treści ma dotyczyć wyrok i czy dany członek grupy ma status konsumenta czy też nie ma statusu konsumenta w zakresie kwestionowanej umowy. Tym samym doszłoby do sytuacji, że w jednym postępowaniu trzeba byłoby badać sytuację każdego z członków grupy z uwagi na brak jej jednolitości, co prowadziłoby do obejścia celu postępowania grupowego i de facto prowadziłoby do prowadzenia kilkudziesięciu oddzielnych postępowań.

W świetle powyższego uznać należy, że roszczenia poszczególnych członków grupy nie są oparte na takiej samej podstawie faktycznej, czyli nie został spełniony warunek dopuszczalności postępowania grupowego.

Zindywidualizowane okoliczności dotyczące poszczególnych członków grupy przemawiają przeciwko rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym.

Zdaniem sądu nie ma znaczenia czy po usunięciu członków grupy nie spełniających ww. wymagań rozpoznania ich pozwu, w postępowaniu grupowym jest 10 osób, których roszczenia opierałyby się na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej, bowiem w postępowaniu grupowym pozew traktowany jest jako całość i nie może mieć miejsca sytuacja odrzucenia pozwu co do niektórych członków grupy i jednoczesnego prowadzenia co do innych (M. Rejda, Jednorodziejowe roszczenia w postępowaniu cywilnym, PPH 2010, nr 8, s. 23). W tym zakresie sąd orzekający nie podziela stanowiska zawartego w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2015r (ICSK 533/14).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ww. ustawy jeśli sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym Sąd odrzuca pozew.

Na marginesie jedynie wskazać należy, że po wydaniu orzeczenia w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2015r (IV CSK 362/14) uznał, że w sytuacji rat kredytu które zostały spłacone kredytobiorcy nie mają interesu prawnego w żądaniu ustalenia treści umowy powołując się na klauzule abuzywne, przysługuje im jedynie roszczenie o zapłatę różnicy pomiędzy kwotą spłaconą a kwotą jaką kredytobiorca uważa, że powinna być spłacana przy zsumowaniu różnicy spłaconych rat. Powyższe czyni złożone powództwo nieuzasadnionym na wstępnie.

Wprowadzenie regulacji w przedmiocie **kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu** miało stanowić skuteczną tamę przed nadużywaniem instytucji pozwów grupowych. Pozwany składając wniosek o zobowiązanie strony powodowej do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu w wysokości 3 000 000zł, a następnie 200 000zł nie wskazał ani sposobu wyliczenia żądanej kwoty (oszacowania prawdopodobnych kosztów jakie poniesie w toku sprawy), ani kosztów dotychczas poniesionych, ani nie wykazywał, że brak ustanowienia kaucji na zabezpieczenie jego przyszłego roszczenia o zasądzenie kosztów procesu uniemożliwi lub poważnie utrudni ich egzekucję od strony powodowej. Zdaniem sądu jedynymi kosztami jakie ewentualnie mogłyby powstać po stronie pozwanego są koszty zastępstwa procesowego, które zgodnie z art.98§3 k.p.c. nie mogą być wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach dla jednego adwokata. W tej sytuacji oszacowanie potencjalnych kosztów procesu pozwanego musi uwzględniać jednolicie określoną dla wszystkich członków grupy wartość przedmiotu sprawy, a nie wartość tę wyliczoną odrębnie dla każdego z nich. Oznacza to, że na koszty procesu po stronie pozwanego mogą w przyszłości, w razie całkowitego wygrania sprawy, złożyć się jedynie koszty zastępstwa adwokackiego. Zgodnie z § 6 pkt 7 oraz § 2 ust. 1-2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr. poz. 1348 ze zm.), stawki minimalne wynagrodzenia, przy wartości przedmiotu sprawy powyżej 200.000 zł, wynoszą 7.200 zł. Opłata ta nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy. W tej sytuacji koszty zastępstwa procesowego pozwanego udzielonego przez jego pełnomocników będących adwokatami będą mogły wynosić maksymalnie 43.200 zł. Pozwany nie przedstawił żadnych informacji o rzeczywistych kosztach związanych z obsługą prawną w rozpoznawanej sprawie, nie złożył również zestawienia poniesionych dotychczas kosztów, stąd też nie ma podstaw do stwierdzenia, że żądana kaucja w kwocie 200 000 zł będzie rzeczywiście zabezpieczać zwrot potencjalnie należnych mu kosztów procesu. Z kolei, konieczność złożenia kaucji w tej kwocie (w gotówce) spowodowałaby niczym nieuzasadnione trudności zarówno w pozyskaniu tak dużej sumy, jak i w dostarczeniu jej do Sądu, a konsekwencją niezłożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu, w sytuacji zobowiązania sądu jest odrzucenie pozwu złożonego w postępowaniu grupowym. Za uwzględnieniem wniosku pozwanego nie przemawiają względy ekonomiczne, czy realna potrzeba ochrony jego interesów finansowych. Pozwany jako instytucja bankowa korzysta z fachowej i stałej obsługi prawnej, co musi być uwzględnione w ocenie zasadności wniosku o zobowiązanie powoda do złożenia kaucji. Pozwany nie wykazał, ani nie uprawdopodobnił, że ściągnięcie ewentualnie zasądzonych na jego rzecz kosztów procesu nie będzie możliwe, czy znacznie utrudnione, ani też że brak wpłaty kaucji, choćby w kwocie 43.200 zł spowoduje dla niego istotny uszczerbek finansowy.

Odnosnie postępowania grupowego ma zastosowanie przepis art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie z którym, strona przegrywająca ma obowiązek zwrotu przeciwnikowi – wyłącznie na jego żądanie – kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

W niniejszej sprawie strona powodowa, jako strona przegrywająca została obciążona **kosztami procesu** obejmującymi koszty zastępstwa procesowego strony pozwanej w każdej z połączonych spraw w kwocie 7 200 złotych – kwota ustalona w oparciu o § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Sąd nie znalazł podstaw do zasądzenia na rzecz strony powodowej kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej wynikającej z ww. rozporządzenia - nakład pracy pełnomocnika w wstępnym stadium postępowania z pozwu zbiorowego – na etapie kończącym się postanowieniem o odrzuceniu pozwu należy uznać za typowy dla tego rodzaju spraw. Jako wydatki sąd uznał opłaty skarbowe od pełnomocnictw (3x 17zł i to razy 2 bo niniejsze orzeczenie jest wydawane w dwóch połączonych sprawach).

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak na wstępie.